

Şakir Ahmed Paşa'nın "Tertîb-i Nefîs" Mesnevîsi

Alim YILDIZ*

Özet

Şakir Ahmed Paşa XVIII. Yüzyılda yaşamış şair bir devlet adamıdır. Başarılı devlet hizmetlerinin yanında eserler de kaleme almıştır. İki eseri bulunan Şakir Ahmed Paşa'nın eserlerinden biri *Ravz-ı Verd*, diğeri ise *Tertîb-i Nefîs* adını taşımaktadır. Her iki eseri de dinî birer mesnevîdir.

Ravz-ı Verd isimli mesnevîsi Allah'ın Güzel İsimleri ve Bedir Gazvesi konularını işlemektedir. Tertîb-i Nefîs isimli mesnevîsi Kur'an-ı Kerim'le ilgilidir. Surelerin kaçar ayetten oluştuğu, ve ihtilaf edilen ayetlerin neler olduğu üçer beyitle işlenmektedir. 1797'de yazımı tamamlanan bu eserde ayrıca Kur'an cüzlerinin hangi surede ve hangi ayetle başladığı da manzum olarak verilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Divan Edebiyatı, Şakir Ahmed Paşa, Kur'an, Mesnevi

Abstract

Shakir Ahmad Pasha who lived in the XVIII. century is a poet. He is also a successful statesman. Beside this, according to our knowledge he has written two books. Both of them are masnavi, namely: Ravz i Ward and Tartib i Nafis.

Ravz i Ward deals with the most beautiful names of Allah Almighty and The Battle Of Badr. Tartib i Nafis is about the Holy Quran. In this work, the author examines that the Quranic chapters consist of how many verses and he explains that on which verses scholars have disagreed. Shakir Ahmad completed this work in 1797.

Key Words: Ottoman Poetry, Shakir Ahmad Pasha, Holy Quran, Masnavi

* Doç. Dr., C.Ü. İlahiyat Fakültesi (yildizalim@hotmail.com).

A. HAYATI

Trabzonlu olduğu bilinen Şakir Ahmed Paşa'nın, kaynaklarda ne zaman doğduğuyla ilgili herhangi bir bilgi bulunmamaktadır¹. Hayatı hakkında bilgi veren kaynakların hemen hemen birbirine benzer ifadeler kullandıkları görülmektedir. Bu eserlerden bir çoğunda yıl belirtilmeden İstanbul'a gelip Firdevsî Efendi'ye imam olduğu, daha sonra ise Enderûn-ı Hümâyûn'a girerek, padişahın sarık ve çamaşırlarını, muhafaza, temizleme ve padişahı giyindirme görevi olan Dülbend Ağası² görevine getirildiği belirtilmektedir³. Enderûn'u bitirdikten sonra hocalık verilmiş, 1213 (1798)'te Darphâne Emîni olmuş ve üç yıl bu görevi sürdürdükten sonra 1216 (1801)'da azledilmiştir. 1222 (1807)'de Akdeniz Nüzul Emîni, bir yıl sonra ise tekrar Darphâne Emîni olmuştur. 11 Receb 1225 (12 Ağustos 1810) tarihinde vezirlik rütbesiyle Sadâret Kaymakamı olmuştur. 1226 (1811)'da Munfasıl, 4 Muharrem 1229 (27 Aralık 1813) tarihinde Anadolu Valiliği görevine getirilmiştir. Şemseddin Sâmî'ye göre önce Mora daha sonra Kütahya valisi⁴ olan Şakir Ahmed Paşa 1233 Rebûlâhîr'inde (Şubat 1818) hastalığı sebebiyle önce Gelibolu daha sonra İstanbul'da ikamet etmeye başlamış, bir yıl sonra da 1234 (1819)'te vefat etmiştir⁵. Bursalı Mehmed Tahir, Gelibolu'da vefat ettiği bilgisini vermesine rağmen⁶, Eyüp Sultan'da defnedildiği göz önünde bulundurulduğunda Sicill-i Osmânî'deki bilginin daha doğru olduğu ortaya çıkar⁷. Kabri Mihrişah Vâlide Sultan türbesi bahçesinde Küçük Hüseyin Paşa'nın mezarının yanındadır⁸.

Kaynaklarda Şakir Ahmed Paşa'nın kaç çocuğu olduğuyla ilgili tek bilgi Sicill-i Osmanî'de yer almaktadır. Buna göre oğlu müderris

¹ Şakir Ahmed Paşa ile ilgili bilgiler için bkz. Fatîh Dâvud, *Hâtimetü'l-esh'âr*, İstanbul 1271 /1855, s. 207; Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî*, İstanbul 1311, III, 125; Şemseddin Sâmî, *Kâmûsü'l-a'lâm*, İstanbul 1311/ 1894, IV, 2823; Bağdatlı İsmail Paşa, *Hediyetü'l-ârifin esmâ'ül-müellifîn ve âsârü'l-musannifîn*, (nşr. Kilitli Rifat Bilge- İbnülemin Mahmud Kemal İnal), İstanbul 1951, I, 184; Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, İstanbul 1333, II, 265, Mehmet Nail Tuman, *Tuhfe-i Nâilî*, Ankara 2001, II, 470;

² Bkz. M. Zeki Pakalın, *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü*, I, 537.

³ Bkz. Mehmed Süreyya, *a.g.e.*, III, 125.

⁴ Bkz. Şemseddin Sâmî, *a.g.e.*, IV, 2823.

⁵ Diğer kaynaklarla birlikte bkz. Bağdatlı İsmail Paşa, *a.g.e.*, I, 184.

⁶ Bursalı Mehmed Tahir, *a.g.e.*, II, 265; Murat Yüksel, *Trabzon Şairleri*, Trabzon 1993, I, 77.

⁷ Mehmed Süreyya, *a.g.e.*, III, 125.

⁸ Bursalı Mehmed Tahir, *a.g.e.*, II, 265; Çağdaş bazı ansiklopedilerde mezarının "Şah Sultan Türbesi haziresinde" olduğu ifadesine rastlanmaktadır. Bkz. *Türk Ansiklopedisi*, XXX, 198; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul 1998, VIII, 100.

Mehmed Âtîf Bey, torunu ise Sermed Paşa'dır¹. Murat Yüksel babasının Müderris Âtîf Bey olduğunu ifade etmektedir².

B. ESERLERİ

Şairin, iki eseri bulunmaktadır³. Bunlardan biri *Ravd-ı Verd*, diğeri ise *Tertîb-i Nefîs* adını taşımaktadır. Bu iki eser bir arada *Ravd-ı Verd* ismiyle iki kez basılmıştır⁴. Matbu olan bu esere İsmet Bey (Sadr-ı Rûm-ı sâbık), Mehmed Atâullah Efendi (Nakîbü'l-Eşrâf), Mehmed Münîb Efendi (Mekke-i Mükerreme Kadısı), Mehmed Hafîd Efendi (Anadolu eski kazaskeri) ve Asım Efendi (?) tarafından birer takriz yazılmıştır⁵. Takrizlerin bulunduğu ilk 9 sayfadan sonra eser 1'den 73'e kadar sayfalandırılmış, 73. sayfadan sonra ise birkaç boş sayfa bırakılmış ve daha sonra yine 1'den başlayarak yeniden sayfa numarası verilmiştir. Bu üçüncü sayfalandırma da 54'te bitmektedir. Dolayısıyla söz konusu eser, 9 (Takrizler kısmı) + 73 (Ravd-ı Verd kısmı) + 54 (Tertîb-i Nefîs kısmı) = 136 sayfadan müteşekkildir.

*Osmanlı Müellifleri'*de geçen "Esmâ-ı Hüsnâ ve Süver-i Kur'âniyye ile Neseb-i Peygamberî'yi nazmen beyan eylediği eseri Takvîmhâne-i Âmire'de tab olunmuştur. Bir de 'Add-i Âyi'l-Kur'ân isminde gayr-ı matbu manzumesi vardır."⁶ bilgisinde yanlışlık bulunmaktadır. Burada bahsedilen eser 1269/1853'te Takvimhane-i Âmire'de basılmıştır. Elimizde olan ve bir mecmua sayabileceğimiz bu eserin içerisinde *Ravd-ı Verd* ve *Tertîb-i Nefîs* isimli iki ayrı eser yer almaktadır. *Ravd-ı Verd*; Esmâ-ı Hüsnâ ve Gazve-i Bedr'den oluşmaktadır. Dolayısıyla Bursalı Mehmed Tahir'in verdiği bilgide yanlışlık bulunmaktadır. Bursalı'nın gayr-ı matbu olarak gösterdiği *'Add-i Âyi'l-Kur'an* bu eserin ikinci kısmını oluşturan *Tertîb-i Nefîs*'tir.

1. Ravd-ı Verd

Bu eser iki ayrı mesnevîden oluşmaktadır. İlk mesnevî *Esmâ-ı Hüsnâ* şerhi, ikincisi ise *Gazve-i Bedr A'zamü'l-Gazavât* ismini ta-

¹ Mehmed Süreyya, *a.g.e.*, III, 125.

² Murat Yüksel, *a.g.e.*, I, 77.

³ Bazı kaynaklarda Divanı olduğu söylenmesine rağmen kütüphane kayıtlarında böyle bir esere rastlanmamıştır. Bkz. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, İstanbul, 1998, VIII, 100; *Türk Ansiklopedisi*, XXX, 198. Ayrıca Murat Yüksel, *Sene-i Mâlîye Hakkında Mutâlaât ve Takvîm-i Nücûmî* isimli iki eseri olduğu bilgisini vermektedir ki bu bilgi de yanlıştır. Bu eserler Şakir Ahmed'in değil Ahmed Şakir'indir. Bkz. Murat Yüksel, *a.g.e.*, I, 78.

⁴ Şakir Ahmed Paşa, *Ravz-i Verd*, Takvimhane-i Amire, İstanbul, 1269/1853; Şakir Ahmed Paşa et-Trabzoni, *Ravz-i Verd*, Raymond, 1327. Makalemizde verdiğimiz metinde 1269 Takvimhane-i Âmire baskısı esas alınmıştır.

⁵ Şakir Ahmed Paşa, *a.g.e.*, s. 1-9.

⁶ Bkz. Bursalı Mehmed Tahir, *a.g.e.*, II, 265.

şımaktadır. Toplam 982 beyitten oluşan bu eserin 479 beyti Esmâ-ı Hüsna, 503 beyti ise Gazve-i Bedr'e aittir. Her iki mesnevî de aruzun *Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün* kalıbıyla kaleme alınmıştır.

Verdi kuvvet hayâle bismillâh

Feyz-bağış oldu kâle bismillâh

beytiyle başlayan Esmâ-ı Hüsna'nın son beyti,

Lik bir na't-ı hâş edüp taqdîm

Edeyim istiğâseyi tetmîm

şeklindedir.

Gazve-i Bedr'in ilk ve son beyitleri de şöyledir

Ey risâlet serîrinin şâhı

V'ey celâlet siphrinin mâhı

...

'Adede's-şubhı ve'l-mâi ve mâ

Tüliyet bi'z-zarâ'ati'l-esmâ

Üzerine bir de yüksek lisans çalışması yapılan¹ *Ravd-ı Verd* mesnevîsinde Sultan III. Selim'in saltanatının bekası için on dokuz beyitlik bir dua kısmı da bulunmaktadır.

2. Tertîb-i Nefis

54 sayfadan oluşan bu eser 478 beyitten müteşekkil ve aruzun *Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün* kalıbıyla kaleme alınan bir mesnevîdir.

Şair bir besmele-nâmeden sonra kitabın telif sebebini anlatmaktadır. Burada, Kur'an'ın gönderilişi ve bazı yüce özelliklerini anlattıktan sonra özetle; kendisinin de Kur'an'a hizmet etmek isteğiyle bu eseri yazdığını ifade etmektedir. Fakat burada şairin önünde bir engel bulunmaktadır. Kendisinden önce gelen ulemâ çok şey yazmış, hatta geriye yazılacak bir şey bırakmamışlardır. Fakat bu âlimler eserlerini Arapça olarak yazdıkları için şaire de Türkçe bir eser yazmak kalmıştır.

¹ Bkz. Akaryalı, M. Sami, "Şâkir Ahmed Paşa Ravz-ı Verd (Edisyon Kritik ve Birinci Bölümün Günümüz Türkçesine Çevrimi)", Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2000, Danışman: Prof. Dr. Orhan Bilgin.

...
Der ki ol zümreye mülhak olayım
Mazhar-ı 'ârifet-i Hâk olayım

Ben de hizmet edeyim Kur'an'a
Ereyim mağfiret-i Yezdân'a

Lik bir şey komadı ehl-i kemâl
Cümlesin kıldı beyân ü ikmâl

Gerçi bu bâbda çokdur te'lif
'Arabî etdiler ammâ taşnîf

Ben daği Türkî vü manzûm olarak
Eshel ü cümle-i ma'lûm olarak

Edeyim sûre-be-sûre tanzîm
Olayım rişte-keş-i dürr-i nazîm

....

Şair bundan sonra da eserin tertibi hakkında bilgi vermektedir. Muteber kaynaklardan, özellikle Şâtibî'den çokça yararlandığını söyleyen şair 114 sureden her birini üçer beyitle ele almıştır. Birinci beyitlerde sûre ismi, ikinci beyitlerde kaç âyetten oluştuğu, üçüncü beyitte ise ihtilaf edilen âyet sayısı belirtilmektedir. Her sûrenin başında sûre ismi ile söz konusu sûrenin Mekke'de mi yoksa Medine'de mi nâzil olduğu bilgisi (Mekkî, Medenî) başlık olarak verilmektedir. Eğer ele alınan sûrede secde âyeti varsa üçüncü beyitlerde buna da işaret edilmektedir.

....

Ben de anlar gibi etdim ta'dâd
Oldı her sûre üçer beytle yâd

Beyt-i evvel eder ismin i'lân
Hem kaçınıcı idügin remz ü beyân

Ya'ni şadırında hurûf-ı çendin
 'Adedin sürhla eyler ta'yîn

Beyt-i şânîde bi-ħasbi'l-imbân
 Etdim âyâtını ta'dâd u beyân

Şâlişi müttefik ü muhtelifi
 Eder erbâbına ta'rîfün ü fi

....

Sûreler bittikten sonra cüz başlarının hangi âyetle başladığı ve bu âyetin hangi sûrede bulunduğu da belirtilmiştir.

Şakir Ahmed Paşa bu eserini ne zaman yazdığını da eserin ismi olan "Tertîb-i Nefis" ibaresiyle tarih düşürerek bildirmektedir.

.....

Sebki hoş vezni güzel nazmı selîs
 Nâmı olsa nola *Tertîb-i Nefis*

Sâl-i târîhin ederseñ der-ħ'âst
 Râstdır ismi aña bî-kem ü kâst

....

Tertîb-i Nefis (نفس ترتیب) ibaresini hesapladığımızda eserin 1212 (m. 1797) tarihinde tamamlandığı ortaya çıkmaktadır.

Bu iki eserden başka bir eserine rastlayamadığımız Şakir Ahmed Paşa'nın söz konusu eserlerden hangisini önce yazdığı ile ilgili olarak kitabın başında bir takriz yazan Mehmed Hafîd'in:

İdicek *Esmâ-ı Hudâ*'yı tamâm
 Sonra diğere-etmiş hırâm

Eyleyerek *Gazve-i Bedr*'i beyân
 Eylemiş ol encüm-i kadri beyân

....

Dedi bu manzûmeye çün Ravz-ı Verd
Bahr-i gülâb ile dolu havz-ı verd

.....

Muhtelefün fih olan âyetleri
Anda olan cümle rivâyetleri

Bir iki beyt ile edâ eylemiş
Remz ile i'câz-ı beyân eylemiş

'Add olup âyât-i kirâm-ı süver
Olmuş o da bir eser-i mu'teber¹

ifadelerden şairin önce *Esmâ-ı Hüsnâ* ve *Gazve-i Bedr'i*, daha sonra da *Tertîb-i Nefîs'i* kaleme aldığı gibi bir netice çıkmaktaysa da *Esmâ-ı Hüsnâ* içerisinde yer alan:

Ravd-ı Verd olsa nâmı şâyândır
Sâl-i târîhi hem nümâyândır

beytinden bu bilginin yanlış olduğu da anlaşılmaktadır. *Ravd-ı Verd'in* ebcedle karşılığı 1216 / 1801'dir. Buradan da anlaşılmaktadır ki şair *Tertîb-i Nefîs'i* yaklaşık dört yıl önce kaleme almıştır ve dolayısıyla ilk eseri *Tertîb-i Nefîs'tir*.

C. EDEBÎ ŞAHSİYETİ

Şakir Ahmed Paşa hakkında bilgi veren eserlerde edebî şahsiyeti ile ilgili birkaç cümleyle verilen beylik ifadeler dışında fazla bir şeye rastlanmamaktadır. Örneğin Bursalı M. Tahir "Eş'ârı ârifâne ve hakîmânedir"², Fatîm "Şî'r ile şöhret-i tâyası yokdur"³, Mehmed Süreyya, "Alim, müdebbir, muktedir, şairdir"⁴ ifadelerini kullanmaktadır.

Recâizâde Mahmud Ekrem, şairin *Esmâ-ı Hüsnâ* içerisinde yer alan

¹ Bkz. Şakir Ahmed Paşa, *a.g.e.*, s. 7.

² Bursalı Mehmet Tahir, *a.g.e.*, II/265

³ Fatîm, *a.g.e.*, s. 208.

⁴ Mehmed Süreyya, *a.g.e.*, III, 125.

ıl h va'Il h ile dili meml 

Ellezi l  il he ill  h 

beytini eserinde kullanmıřtır¹. Mehmet Rifat ise *Bel gat-i Osm niyye* isimli eserinde

B -bek dur bu menzil ey ahb b

Fetteku'Il he y  uli'l-elb b

beytini şakir Ahmed Paşa'ya ait olarak g stermiřtir². Aynı beyit T hir 'l-Mevlev  tarafından XV. y.y. şairlerinden Ahmed Paşa'ya ait olarak da gösterilmiş, daha sonra yazılan bazı kitaplarda da aynen iktibas edilmiřtir³. Merhum T hir 'l-Mevlev , anılan beytin "ş ir Ahmed Paşa"ya ait olduğunu yazmışsa da, bu yanlıştır.  nk  bahis konusu beyit, *Ahmed Paşa D v n *'nda bulunmamaktadır⁴.

Gerek *Ravd-ı Verd* ve gerekse *Tert b-i Nefis* isimli eserlerinden anlaşıldığı kadarıyla şakir Ahmed Paşa, şiire hakim Arapça ve Farsça'yı her iki dille şiir yazacak kadar iyi bilen bir şairdir. Söz konusu eserlerde aynı beyit içerisinde bazen Arapça, bazen Farsça ve bazen ikisini birlikte başarılı bir şekilde kullanmıştır. Her iki eserde de ufak kusurlara rastlansa da aruzu iyi bir şekilde kullanmıştır.

Din  ve edeb  türler içerisinde eserler veren şairin her iki eseri de kıymeti haiz olmasına rağmen makalemizin konusunu da teşkil eden *Tert b-i Nefis*'i özellikle anılmaya değer bir eserdir. Kur' n-ı Kerim'le ilgili manzum eserler i erisinde⁵ önemli bir yere sahip olan bu eser bilebildiğimiz kadarıyla sahasında manzum olarak yazılan tek ve önemli bir eserdir.

¹ Rec z de Mahmud Ekrem, *T lim-i Edebiyyat*, İstanbul 1330, s. 332

² Mehmed Rifat, *Bel gat-i Osm niyye*, Girid 1305, s.101

³ T hir- l Mevlev , *Edebiyat L gati*, İstanbul 1973, s. 61; M. Kaya Bilgegil, *Edebiyat Bilgi ve Teorileri (Bel gat)*, İstanbul 1989, s. 269; Hikmet Akdemir, *Bel gat Terimleri Ansiklopedisi*, İzmir, 1999, s. 119.

⁴ Bkz. Dr. Harun Tolasa, *Ahmed Paşa'nın şiir Dünyası*, Ankara 1973, s. 21-23. Ancak  dem Ceyhan'ın tedkiklerine göre, Arap harfleriyle basılmış *Kem l Paşaz de D v n * sonunda, el yazması mecmualardan derlenen manzumeler arasında da bulunan bu beyit, ş kir Ahmed Paşa'nın değil, Ahmed'i'nindir. Bkz. *Kemal Paşaz de D v n *, Dersa det 1313, s. 183; Latifi, *Tezkiretü's-şua'r  ve Tabsiratü'n-nuzam *, (haz. Rıdvan Canım), Ankara 2000, s. 164; Bursalı Mehmed T hir, *Osmanlı Müellifleri*, II, 74.

⁵ Kur'an-ı Kerim'le ilgili manzum eserler için bkz. Amil  elebioğlu, *Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları*, İstanbul 1998, s. 355.

Sonuç olarak; Şakir Ahmed Paşa, dinî ilimlerde kendisini iyi yetiştirmiş ve tamamen dinî gayelerle eserlerini kaleme almış âlim bir şairdir. Bu bakımdan şairi, dinî sahada eser veren şairlerden, Tertîb-i Nefîs adlı eserini de kimsenin manzum olarak kalem oynatmadığı dinî edebî bir türün tek ve başarılı bir örneği olarak kabul etmek durumundayız.

D. TERTÎB-İ NEFÎS (METİN)

Mî-konem Bed'-i Sühân Bismillâh

s. 2

Naḥmedü'llâhe 'alâ mâ en'am

Ellezî 'alleme mâ lem na'lem

Emridir mebd'-i ekvân ü şü'ün
Küllü mâ kıle lehü kün fe-yekün

Hâkim ü muḳtedir oldur ancaḳ
Zîr-i ḥükmünde dü 'âlem el-ḥaḳ

'Âlemi etdi 'ademden peydâ
Ḥâkden Âdem'i kıldı ihyâ

Ḳudsiyâna anı taḳdîm etdi
Maḫhar-ı aḫsen-i taḳvîm etdi

Edüp esmâyı tamâmen ta'lîm
Kıldı mescüd melek-i Rabb-i Raḫîm

Ba's edüp kullara peygamberler
Her birin etdi hidâyet rehber

Emr ü nehyinden edüp ref'-i ḥucüb
Şer'i tebyîn için indirdi kütüb

Siyemâ Faḫr-i Rusül eşref-i küll
Hâdi-i şâh-reh-i ḫayr-i sübül

Vâ-pesîn-ba's ü nüḫsûn ḫılḳat
Bâ'iş-i hesti-i mülk ü millet

Ya'ni maḫbüb-ı Ḥudâvend-i Vedüd
Ḥâtemü'r-rusl Muḫammed Maḫmüd

Edüp erkân-ı hüdayı te'sîs
Kıldı eyvân-ı vefâyı taḳdîs

s. 3

Eyledi kubbe-i İmāni metin
Mıhr-veş lāmi' olup dīn-i mübīn

Gösterüp mu'cizeler bī-pāyān
A'zam-ı mu'cizesidir Qur'an

Nūr-ı Qur'an ile 'ālem taldı
Zulmēt-i küfr ü bida' mahv oldı

Etdi Qur'an-ı Kerīm-i muhkem
Füṣṣahā vü bülegāyı ebkem

Şalli yā Rabb-i 'aleyhi ebedā
Me'ncele'z-zulmete ve'l-bedrū bedā

Ve 'alā 'ıtrethi bi't-ta'mīm
Şümme sellim bi-etemmi't-teslīm

Sebeb-i Nazm-ı Kitāb-ı Dil-cū

Ba'dezā Hazret-i Vehhāb-ı Kerīm
Zü'l-minen Kādir ü Kayyūm u Hākīm

Çıldı ebvāb-ı 'aṭāyı meftūḥ
Nev-be-nev etmede elṭāfi sünūḥ

Edüp esbāb-ı hidāyet i'dād
Herkes etdi hezārān imdād

Gönderüp bizlere Qur'an-ı Kerīm
Baş edüp ehl-i dile feyz-i 'amīm

'Ālemi etdi zalāletden dūr
Nūr ile taldı emākin ile devr

Oldı her āyeti bir rāyet-i fevz
Kelim ü ḥarfleri gāyet-i fevz

Sürdur süret-i nāre süre
Ehl-i zikri sürer elbet sūra

Muktezāsınca edenler hareket
Gördi dāreynde luṭf u bereket

s. 4

Çadrine buldı ri'āyetle felāḥ
Etḫiyā vü 'ulemā ehl-i ṣalāḥ

Her biri etdi hezârân hürmet
Lâyıķı üzre firāvân hîdmet

Bu ğarîķ-ı yem-i cürm ü taķşîr
İntisâba eder ammâ tedbîr

Der ki ol zümreye mülhâķ olayım
Mazhar-ı 'âţîfet-i Hâķ olayım

Ben de hîdmet edeyim Qur'ân'a
Ereyim maġfîret-i Yezdân'a

Lîk bir şey ķomadı ehl-i kemâl
Cümlesin kıldı beyân ü ikmâl

Gerçi bu bâbda çokdur te'lîf
'Arabî etdiler ammâ taşnîf

Ben dağı Türkî vü manzûm olarak
Eshel ü cümle-i ma'lûm olarak

Edeyim sûre-be-sûre tanzîm
Olayım rişte-keş-i dürr-i nazîm

Zîkr-i Keyfiyyet-i Tertîb-i Sûhan

Feyz-i Hâķ'dan ederek istimdâd
Ele aldım ķalem-i pâķ-i nejâd

Başladım kâm-ı dili taķrîre
Âyet ü sûreleri taķrîre

Me'hâzîmdir kütüb-i mu'tebere
Senehân-ı 'ulemâ-yı mehare

Şâtîbî kavline baķdım ekşer
Eyledim nâzîmetü'r-remze nazar
s. 5

Ehad-i seb'a Bû 'Amr-ı dâñî
Ol meh-i burc-ı haķâyîķ-dâñî

'Add-i âyetde eder baş ü beyân.
Nice âşâr-ı celîlü'l-'üvnân

Zînet-efzâ-yı cemâlî'l-ķurrâ
Behcet-ârâ-yı kemâlî'l-aķrâ

Dāver-i dīn-i şehāvi-i güzīn
Etdi şad-güne haķāyık tebyīn

Ben de anlar gibi etdim ta'dād
Oldı her sūre üçer beytle yād

Beyt-i evvel eder ismin i'lān
Hem kaçınıcı idügin remz ü beyān

Ya'ni şadrında hurūf-ı çendin
'Adedin sūrḥla eyler ta'yīn

Beyt-i şānīde bi-ḥasbī'l-imkān
Etdim āyātını ta'dād u beyān

Şālişi müttefik ü muhtelifi
Eder erbābına ta'rifün ü fi

Secde āyātına da bī-eşkāl
'Acz-i beyt-i süvüm sūrḥıla dāl

Ba'dehū ḥātime de bī-noķşān
Etdim eczā-i şelāşini beyān

Ḥamdü li'llāh be-vefķ-ı dil-ḥ^wāh
Etdi tekmiḻini teshīl Allāh

Sebki ḥoş vezni güzel nazmı selīs
Nāmi olsa nola **Tertīb-i Nefis**

Sāl-i tārīḥin ederseñ der-ḥ^wāst
Rāstdır ismi aña bī-kem ü kāst

'Arz-ı Ḥācāt ü Tezellül be-Ḥudā
s. 6

Ey nevāl-i keremi cümleye 'ām
Ḥ^wān-ı iḥsān-ı ni'am-baḥş-ı enām

Re'fetiñ hestken-i leyl ü Nehār
Raḥmetiñ feyzde berr ü biḥār

Ni'meiñ rātibe-baḥşā-yı cihān
Midḥatiñ nātıķa-pīrā-yi dehān

Ḳudretiñ 'ālemi etdi inşā
Keyfe mā şī'te vü mā künthe teşā'

Herkesiñ haddini ta'yîn etdiñ
Emr ü fermâniñi tebyîn etdiñ

Tâ ki fermâniña münkâd olalar
Nâ'il-i ni'met-i mî'âd olalar

Lîk hasbü'l-beşeriyye dil-i şüm
Etdi envâ'-ı me'âsiye hücum

İşte ez-cümle bu 'abd-i fâtır
Garğa-i baħr-i me'âşî Şâkir

Hâdden efzûn ederek 'işyânı
İrtikâb etdi nice tuğyânı

Gerçi cürm ü günehim gâyet çok
Yem-i elâfiña lâkin had yok

Kıl küşâde baña rahmet bâbın
Şest ü şüy eyle güneh çirkâbın

Pâk dâmen varayım dergâha
Ereyim hayl-i ricâlu'llâha

Etme yâ Rab beni mağlûb-ı hevâ
Kılma maşşerde İlähî rüsvâ

Dilde envâ'-ı muħabbet ede lem'
Tola âvâze-i Kur'an ile sem'

Dilimi bülbül-i Kur'an eyle
Kalbimi gülşen-i imân eyle

s.7

Kıl zebân süsenini berk-i şenâ
Rabbi enbethu nebâten ħasenâ

Tek ü tenhâ kalıcağ ferd ü vahîd
Ola yâ Rabbi refikim tevĥîd

Vâ-pesîn-i demde bi-câhi'l-Kur'an
Eyle yâ Rabbi enîsim imân

Zikr-i Esmâ-i Ricâl-i 'Aded-est

Ey sebağ-h'ân-ı kitâb-ı Şamedî
Güş kıl vaşf-ı ricâl-i 'adedi

Altı nev' üzre ederler tertīb
Üçüne eyle Hicāzī telkīb

Biri Mekkī ikisidir Medenī
Evvel āhir deyü baş et sūhamı

Biri daği Küfī vü Başrī diğēr
Bu ikisine 'Irāķī derler

Birisine daği derler Şāmī
Oldı bu vech ile şeş aqsāmı

Mekkī'dir İbn-i Keşir el-Kārī
Ki Mücāhid'den eder güftārı

Oldı vāşıl iki 'ālī Ka'be
İbn-i 'Abbās u Ubey bin Ka'be

Medenī evvel Ebū Ca'fer'dir
İbn-i Ka'ka'a deyü eşherdir

Bir daği Şeybe-i pākīze-güher
İbn-i Nüşşāh deyü meşhūr-ter

Medenī āhar olur İsmā'īl
İbn-i Ca'fer Medenīdir bī-kīl

Daği Küfī-i kifāyet 'unvān
Sülemī ya'ni Bū 'Abdu'r-Rahmān

s.8

Nisbeti Haydar'adır bī-şübhe
Kerreme'llāhū te'ālā veche

Oldı Başrī-i başiret-merhūn
'Aşım-ı Hucderi İbn-i Meymūn

Daği İbnü'l-Mütevekkil Eyyüb
Hem Şihāb ile mu'allā maşhūb

Lik Şāmī-i meyāmin-tal'at
Oldı Yaḥyā-yı Zimārī nisbet

İbn-i Hāriş deyü meşhūr-i cihān
Hem rivāyet eder İbn-i Zekvān

Dağı sâ'ir küberâ-yı ahrâr
Nükte-sincân-ı rumûz-ı esrâr

Cümlesi râh-ı hüdâda encüm
Raşıya'llâhu te'âlâ 'anhüm

İhtilâf-ı 'Aded-i Ây zî-Çist

İşbu merdân-ı kavıyyü'l-bürhân
Râz-dârân-ı nikât-ı Kur'an

Yek-be-yek etdiler âyâtı şümâr
Kıldılar dürr-i girân-ı qadr nişâr

Cümle âyâtı beyân etmişler
Nice esrârı 'ayân etmişler

Ba'z-ı âyetde velî ba'z-ı kirâm
İhtilâfât ile baş etdi kelâm

Deseler bunda taşarruf olamaz
Kavl-i Şâri'de teḥarrûf olamaz

İhtilâfât neden neş'et eder
'Add-i âyâtde derlerse eğer

Dedi yek-ser 'ulemâ bi'l-icmâ'
Sebeb-i neş'etidir naql ü semâ'
s. 9

Böyledir cümlesiniñ ta'rîfi
'Add-i âye dediler tevķîfi

Suver-evvellerine eyle nazâr
Diñle Kûfi nice ta'dâd eyler

'Add ederler altı Elif Lâm Mîm'i
Yedi Hâ Mîm iki Tâ Sîn Mîm'i.

Evvel-i Meryem ile A'râf'ı
Tâ Ha Yâ Sîn 'Ayn Sîn Kâf'ı

Mâ-'adâ hiç birin etmez ta'dâd
Ne bu Kûfi ne diğeri ehl-i reşâd

Ya'ni ma'dûd değıldir aşlâ
Ne Elif Lâm ne Elif Lâm Mîm Râ

'Add olunmaz daği Tā Sīn ile Şād
Kāf u Nūn daği olunmaz ta'dād

Zāhir oldu bu remiz bunda kıyās
Cümle tevķīfidir ey nükte-şinās

Olsa ger re'y ü kıyāsa medħal
Muķtezā-yı eşer-i 'aķla maħal

Cümlesi 'add olunurdu cem'an
Yā şayılmazdı birisi ķat'an

Sırr-ı ĩn ġāmıza zāhir ter-şöd
Yā ħabībī fe-teemmel ter-şöd

İbtidā-yı 'Aded-i Āy ü Süver

Erdi hengām-ı şurū'-ı maķşūd
Vire tevķiķ Hudāvend-i Vedūd

Yā İlähī kerem ü iħsān it
Cümle düşvārları āsān it

Ĥāmemi ziġ u zeleden şaķla
Nāmemi sehv ü ħalelden şaķla
s. 10

Süretü Fātiħati'l-kitāb Medeniyyetün ev Mekkiyyetün
Evvelā Fātiħa ser-tāc-ı süver

Aña hem seb'-i meşānī derler

Heft āyātdir ol icmā'ā
Muħtelifdir iki āyet emmā

Yā olur besmele-i feyz-nümüd
Yāħud En 'amtü 'aleyhim ma'düd

Süretü'l-Baķara Medeniyyetün
Baķara süresidir bāġ-ı kerem
Merd iseñ ħıfzına ķıl bezl-i himem

Āyetidir iki yüz seksen beş
Ba'zılar heft didi ba'zısı şeş

On bir āyetde esāfīn-i ricāl
İħtilāfāt ile başt etdi maķāl

s. 11

Sûretü Âl-i İmrân Medeniyetün

Cehd kıl sûre-i Âl-i İmrân
Tuta ma'mûre-i dilde bünyân

Oldı âyâtı iki yüz tekâmîl
Lîk Şâmî birin etdi tenzîl

İhtilâf eyledi bîçün ü çerâ
Yedi âyetde gürûh-ı küberâ

Sûretü'n-Nisâ Medeniyetün

Dem-i şevk-âver ile şubh u mesâ
Oğu gel sûre-i cân-bağş-ı Nisâ

'Aded-i âyeti yüz yetmiş beş
Şâmî der seb'a vü Kûfî dedi şeş

İki âyetde bulundu aqvâl
İhtilâfât-ı meşâhîr-i ricâl
s: 12

Sûretü'l-Mâide Medeniyetün

Himmet et h'ân-ı keremden feyz al
Sûre-i Mâide'dir mağz-ı nevâl

Yüz yigirmi dediler âyâtın
Bîst ü dü ya se dedi ba'z-ı fa'tîn

Var üç âyetde bir az kavî-i sedâd
Kimi şaymaz kimi etdi ta'dâd

Sûretü'l-En'âm Mekkiyyetün

Vaşf-ı ıtrâ ile olmaz ta'rîf
Şeref-i Sûre-i En'âm-ı şerîf

Anîñ âyâtı yüz altmış beşdir
Yâ yüz altmış yedi yâhud şeşdir

Lîk dört âyetini ehl-i 'aded
Etdiler muhtelefün fihâ 'add
s:13

Süretü'l-A'râf Mekkiyyetün

Zümre-i nâciyeye buldı lüşük
Eyleyen Süre-i A'râf'a vüşük

İki yüz beş ola anda âyât
Yâhud altı ola der ba'z şikât

Var beş âyetde kelâm-ı küberâ
Secdeyi eyle nihâyetde edâ

Süretü'l-Enfâl Medeniyyetün

Hzır-ı îmândır ey merd-i benâm
Ede gör Süre-i Enfâl'e devâm

Küfî der âyeti yetmiş beşdir
Şâmî heft ü digerân der şeşdir

Vârid olmuşdur üç âyetde tamâm
İhtilâf-ı 'ulemâ-yı a'lâm

Süretü't-Tevbe Medeniyyetün

s. 14

Teleb-i 'afv ile kıl istiğfâr
Süre-i Tevbe'yi eyle tekrâr

Yüz yigirmi toköz âyet Küfî
Yüz otuzdur digerânîñ vaşfi

Bunda da muhtelif üç âyetdir
Cümle âyâtı kavî hüccetdir

Süretü Yünus 'Aleyhi's-selâm Mekkiyyetün

Yem-i 'irfândan al dürr ü güher
Süre-i Yünus'u eyle ezber

Nezd-i Şâmî'de yüz on âyetdir
Yüz toköz nezd-i diger müşbetdir

İhtilâf üzre üç âyetde kelâm
Hzret-i Yünus'a kıl 'arz-ı selâm

Süretü Hüd 'Aleyhi's-selâm Mekkiyyetün

Yazılıp levh-i dile Süre-i Hüd
Ola tertiline şarf-ı mechüd

Yüz yigirmi bir imiş âyâtı.
Yâ iki yâ üç ola işbâtı
s. 15
Yedisi muhtelefün fihâdır
Hâzret-i Hû'da şalât ahrâdır

Sûretü Yûsuf 'Aleyhi's-selâm Mekkiyyetün

Bî-merâ kalbe verir mahz-ı cilâ
Sûre-i Yûsuf-ı hurşid-likâ

İttifâk üzre yüz on bir âyet
İhtilâf etmedi anda bir zât

Ser-te-ser naşş-ı Hüdâvend-i kerîm
Kıssa-ı Yûsuf 'aleyhi't-teslîm

Sûretü'r-Ra'd Mekkiyyetün

Çin-seher cûşa gelüp bî-hûş ol
Sûre-i Ra'd okuyup medhûş ol

Kırk üç âyet imiş ol lîk dedi
Ba'zılar dört ola yâ beş ya yedi

Var beş âyetde biraz kavlı-i şavâb
Secdeyi te'diyeye eyle şitâb
s. 16

Sûretü İbrâhîm 'Aleyhi's-selâm Mekkiyyetün

Dîde-i kalbe verir fer'-i 'azîm
Sûre-i tâb-ver-i İbrâhîm

Elli bir ya iki âyetdir ol
Elli dört ola ya beş dedi fühûl

Muhtelifdir dediler heft âyât
Eyle ol cedd-i kerîme şalevât

Sûretü'l-Hicr Mekkiyyetün

Heybet-i hevl ü feza'dan ol emîn
Sûre-i Hicr oğu bâ-şidk u yakîn

Tis'a vü tis'undur âyâtı tamâm
İttifâk eyledi bi'l-cümle kirâm

s. 17

'Add-i âyetde bu vech üzre beyân
Etdi-Bü 'Aınr u kerâmet-'unvân

Sûretü'n-Nahl Mekkiyyetün

Yevm-i maşşerde olur şîrîn-kâm
Sûre-i Nahl okuyan şubh ile şâm

İttifâk üzre aña ehl-i eşer
Yüz yigirmi sekiz âyet dediler

Olmadı bunda daği hulf ü lücâc
Secdedir mü'mine haqqan mi'râc

Sûretü'l-İsrâ Mekkiyyetün

Zîr ü bälâya kıl 'ibretle nigâh
Var aña Sûre-i İsrâ'da güvâh

Nezd-i Kûfi'de yüz on bir âyet
Digerân eyledi yüz on müşbet

Sücceden hulf ile oldı ma'düd
Secde geldi ede gör Haqq'a sücüd

Sûretü'l-Kehf Mekkiyyetün

Hiyel ü mekrden olmağa emîn
Sûre-i Kehf yeter hışn-ı haşîn

Yüz beş âyet ola ya on kâmil
Ya yüz altı ya yüz on bir ey dil

s.18

On bir âyetde teğâlûf der-kâr
Böyle naql eyledi ehl-i âşâr

Sûretü Meryem Mekkiyyetün

Tîb-i enfâs ile mânend-i Mesîh
Sûre-i Meryem eder qalbi fasîh

Aña toğsan sekiz âyet dediler
Ya toğuz deyü beyân eylediler

Muhtelifdir üç bi'l-istinkâh
Ola gör secde-güzîn-i dergâh

Süretü Tâhâ Mekkiyyetün

Küllü şey' dâldır Allâhu vâhid
Aña hem Süre-i Tâhâ şahid
s. 19

Yüz otuz iki ya dört âyetdir
Ya otuz beş ya çihil rahmetdir

Var yigirmi birisinde güftâr
Yek-be-yek Kenz-i Letâif' de yazar

Süretü'l-Enbiyâ 'Aleyhimü's-selâm Mekkiyyetün

Kâmil ol kâ-m-ı dili tekmîl et
Enbiyâ Süresi'ni tertîl et

Oldı âyâtı yüz on bir taḥkîk
Yüz on iki dedi Küfî-i daḥkîk

Ya'ni bir etdi ziyâde bi'z-zât
Enbiyâ zümresine şad-şalavât
s. 20

Süretü'l-Hac Mekkiyyetün

Kebs-i cânı reh-i Haḥḥ'a ra'y et
Süre-i Hac'da şafâya sa'y et

Çâr u heftâddır âyâtı hemân
Ḥams ü ya sitt ü ya seb' u ya şemân

Ḥulf der-penc-i maḥal şöd bişnev
Secde fermâ-yı der-i Mevlâ şev

Süretü'l-Mü'minün Mekkiyyetün

Geç hevâdan heves-i Hû'ya çalış
Mü'minün Süresi'ne pekçe yapış

On sekiz âyet imiş ba'd mi'eten
Ya toḥuz dedi selâḥin fî'eten

Ya'ni der-nezd-i esâḥin-i ḳurün
'Addolundu *Ve eḥâhu Hârün*
s. 21

Süretü'n-Nür Medeniyetün

Kederi sür ü derünı mesrür
Kıalbi pür-nür eder Süre-i Nür

Etdiler şaş u dü äyätı şümär
Nezd-i Şämî vü İrakî't de çehär

Äyetänında tehlüf câri
Şay *Ve'l-âşâl* ile *Bi'l-ebşâr*'ı

Süretü'l-Furkân Mekkiyyetün

Geh tazarru'la gehî haşyet ile
Naşş kııl Süre-i Furkân'ı dile

Cümle yetmiş yedi äyetdir bu
İttifâk üzre bil ey şihhât-cü

Kıl u kııl etmedi bir ferd ibraz
Secde kııl Hâlık'a bâ-'arz-ı niyâz

Süretü's-Şu'arâ' Mekkiyyetün

Gevher-i kân-ı kemâl-i i'câz
Şu'arâ Süresi nazm-ı mümtâz

Yekser äyetleri ba'd ez-mietân
Ya yigirmi yedi ya altı hemân

Dördüni muhtelefün fihâ bil
Eyledi *Kenz-i Letâif* tafşıl
s. 22

Süretü'n-Neml Mekkiyyetün

Gezme bî-fâide kııl cem'-i nevâl
Süre-i Neml'i oqu rüz u leyâl

Toksan üç äyet ederler ma'düd
Ya çehär ola ya penç ey mes'üd

İki äyetde var aqvâl-i şalâh
Kıl edâ secdeyi bul fevz ü felâh

Süretü'l-Kaşş Mekkiyyetün

Hikmet-i bäligayı iz'ân et
Bağ Kaşş Süresi'ne im'ân et

Heşt ü heştâd eder âyetleri 'ad
İttifâk üzre bütûn ehl-i 'aded

Lîk *Yeskûni* edersen ta'dâd
Şayma *Tâ Sîn Mim*'i ey ehl-i reşâd

Sûretü'l-'Ankebût Mekkiyyetün
s. 23

Hâkim-i her dü-cihân Rabb-i Celîl
'Ankebût Sûresi'n etdi tenzîl

Bu da icmâ'la bî-çûn u çerâ
Oldı altmış tokuz âyet ammâ

Muhtelifdir üç ey merd-i benâm
Bi-beyân-ı 'ulemâ-yı a'lâm

Sûretü'r-Rûm Mekkiyyetün

Lu'ab u lehvdır ancak dünyâ
Sûre-i Rûm ile kıl revm-i hüdâ

Oldı âyâtı bunuñ da sittün
Lîk der ba'zısı tis' u hamsün

Ya'ni dördünde esâfîn-i kibâr
İhtilâf üzre ederler güftâr

Sûretü'l-Luqmân Mekkiyyetün
s. 24

Lâsih olsun der iseñ kalbe hikem
Vird ola Sûre-i Luqmân her dem

Çâr u sî âyet imiş der 'ulemâ
Otuz üç şaydı Hicâzî ammâ

İki âyetdedir eri-i kelâm
İhtilâf üzre bulursuñ nizâm

Sûretü's-Secde Mekkiyyetün

Büleğâ tãife-i nâciyedir
Sûretü's-Secde hiye'l-münciyedir

Otuz âyet dedi ehl-i te'vîl
Etdi Başrî birin ammâ tenzîl

Äyeteyninde teĥälüf mebsüt
Dili kı l secde-i Ĥakĥ'a merbü t

Süretü'l-Aĥzâb Medeniyyetün

Celb ü cem' olsa n'ola cünd-i sürüş
Etdi dil Süre-i Aĥzâb ile cüş

Nükte-sincân-ı kerâmet-tıbyân
Ĥorde-bînân-ı hidâyet-bünyân

Etdiler müttefeķu'l-lafz hemân
Yetmiş üç âyet imiş deyü 'iyân
s. 25

Süretü Sebe' Mekkiyyetün

Dil ü cân ile edüp ĥamd-i Ĥudâ
Kıl Sebe' Süresi'ni zîb-i edâ

Elli dört âyet ederler iĥşâ
Elli beşdir dedi Şâmî ammâ

Nezd-i pâkinde anuñ etdi karar
'An yemînin ve şimâl' oldu şümâr

Süretü'l-Fâtır Mekkiyyetün

Leheb-i düzaĥı eyler itfâ
Süre-i Fâtır-ı rahmet-peymâ

Çihl ü penç ola âyâtı ya şeş
Böyle mervî bu kelâm-ı dil-keş

Heft âyât-ı hidâyet-'unvân
Muĥtelifdir dedi erbâb-ı beyân

Süretü Yâ Sîn Mekkiyyetün

Levh-i dil mevrîd-i Yâ-sîn olsun
Ĥalb-i Ĥur'an ile zînet bulsun
s. 26

Dedi seksen iki âyet cumhür
Küfiyân üç deyü etmiş meştür

Ya'ni kim lafz-ı şerîf-i Yâ Sîn
Re'sen âyet deyüp eyler ta'yîn

Süretü's-Şaffât Mekkiyyetün

Zülfe vü münzeleye bāiṣ olur
Şaffât'ı okuyan feyz bulur

Şad u heştād ü yek āyet imiş ol
Ya dü āyet ola der ehl-i uṣūl

Eyledi nezd-i ekābirde hemān
Āyeteyinde teĥālūf cereyān

Süretü Şād Mekkiyyetün

Hāl-i eṣkāl ile eyler dil-şād
Süre-i Şād'dır 'ayn-ı irşād

Oldı āyetleri penc ü heştād
Şeş ü heşt etdi velī ba'zısı yād

Var üç āyāte kavli-i dil-cū
Secde et yerlere sür cebhe vü rü
s. 27

Süretü'z-Zümer Mekkiyyetün

Tal'at-ı bāriqa-ı nūrānī
Tālibān-ı zümre-i erzānī¹

Oldı yetmiş iki āyet ma'dūd
Üç ya beşdir deyü hem etdi vürūd

Zāhir oldı yedi āyetde maḳāl
İhtilāf eyledi aṣṣḥāb-ı kemāl

Süretü'l-Mü'min Mekkiyyetün

Mü'min-i kāmil eder leyl ü nehār
Süre-i Mü'min'i zīb-i ezḳār

Oldı heştād u dü āyet yekser
Çār u ya penç ü ya şeşdir dediler

İhtilāf etdi toḳuz yerde zuhūr
Yek-be-yek cümle mübeyyin mestūr
s. 28

¹ Mısranın vezninde problem var.

Süretü Fuşşilet Mekkiyyetün

Mäsiva'llähdan ey dil kes eli
Fuşşilet faşl eder aşl-ı keseli

Bu da pencäh u dü äyät veli
Ya se äyet ya çehär oldı celî

Eyle *Hâ Mîm* ü *Semûd* ı ihşâ
Secde kıl Hâhk'a bî-rayb ü riya

Süretü Zuhruf Mekkiyyetün

s. 29

Mecd ü rif'at bulayım derseñ eğer
Süre-i Zuhruf'ı eyle ezber

Dedi seksen toköz äyet ekşer
Heşt ü heştäd demiş Şämiler

İki äyetde var aqvâl-i behîn
Biri *Hâ Mîm* ü biri lafz-ı *mehîn*

Süretü'd-Duĥân Mekkiyyetün

Dem-be-dem vird-i zebân ola hemân
Süre-i maĥfîret-ârâ-yı Duĥân

Elli altı ola äyet ya yedi
Küfî ammâ nüh ü pencäh dedi

Çâr mevzı'da bulundu güftâr
'Add-i äyetde Ebü 'Amr yazar

Süretü'l-Câşiye Mekkiyyetün

Mîhr-veş lâmi' olur dilde sürür
Süre-i Câşiye'dir maţla'-ı nür

Cümle derler otuz iki äyät
Bir daĥi eyledi Küfî işbât

Anuñ 'indinde olur bi't-ta'mîm
Äyet-i vâhîde lafz-ı *Hâ Mîm*
s. 30

Süretü'l-Aĥkâf Mekkiyyetün

Mevrid-i luţf-ı Hudâ'dır el-haĥ
Ede gör Süre-i Aĥkâf'ı sebak

Bu dağî oldı otuz dört âyet
Küfiyân bir dağî eyler müşbet

Ya'ni ol şîrzime-i rüşd ü sedâd
Etdi *Hâ Mîm*'i kezâlik ta'dâd

Süretü Muḥammed Şalla'llâhu 'Aleyhi ve Sellem Medeniyetün

Müjde kim feyz ile olmuş memlû
Süre-i pâk-i Muḥammed yâ hû

Sî vü heşt âyet-i bâ-hikmetdir
Sî vü nühdür ya çihil rahmetdir

İhtilâf etdi dü âyetde bürüz
Eyle tertiline gayret şeb ü rüz

Süretü'l-Feth Medeniyetün

Maḥv eder vizri kılar ecri ziyâd
Süre-i Feth ile ver kalbe küşâd

İttifâken küberâ-yı a'lâm
Bîst ü nüh âyet ederler i'lâm

Dürr-i rahmet eşer-i fevz ü fütüh
Oldı bu bâbda ḥaḳḳâ meftüh
s.31

Süretü'l-Ḥucurât Medeniyetün

Maḥlabîñ ise dü-'âlemde necât
Zeyn ede ḥücre-i kalbiñ Ḥucurât

Ser-te-ser Mevleviyân-ı irşâd
Oldılar dâir- pîrâ-yı reşâd

'Add-i âyâtın edüp zîb-i semâ'
On sekizdir dediler bi'l-icmâ'

Süretü Kâf Mckkiyetün

Neşr eder nûrunı şâf-ender-şâf
Kâf'dan kâfa kadar Süre-i Kâf

Bu da icmâ'ıla kırk beş âyet
Cümlesi rahmet-i Rabbi'l-'izzet

Bunda da olmadı kavlı-i dîger
İhtilâf etmedi aşhâb-ı eşer

Sûretü'z-Zâriyât Mekkiyyetün

Nâm-ı Mevlâ ile ver kâre nümûv
Zâriyât'ı okı kesb eyle 'ulûv

İttifâk etdi nihârîr-i kibâr
Altmış âyet idüğü buldu qarâr

Hîç yok bunda daği hîn ü merâ
Oldı şaşında vifâk-ı küberâ

Sûretü't-Tûr Mekkiyyetün

Bende-i muqbil-i maqbûl eî-Tûr
Rûz u şeb Sûre-i Tûr'u ede dür

Anuñ âyetleridir heft ü çihil
Ba'zılar heşt ü ya nühdür dedi bil
s.32

İhtilâf etdi dü âyetde vürüd
Oldı *Ve't-Tûr* ile du'â ma'dûd

Sûretü'n-Necm Mekkiyyetün

Necm-i iqbâlîñ olur şû'le-nişâr
Sûre-i Necm'i ederseñ tekrâr

Oldı âyâtı anuñ altmış bir
Küfiyân lîk aña altmış iki der

Var üç âyetde kelâm-ı şâ'ib
Secde-i Hâk eden olmaz hâyib

Sûretü'l-Kamer Mekkiyyetün

Nedir ol nûr-ı cihân-tâb hele
Ki Kamer Sûresi bağş etdi dile

Yine enhâ-yı zevâyâ-yı cihân
Nûr-ı icmâ'ıla oldı tâbân

Cümle erbâb-ı hedy ü irşâd
Elli beş âyet ederler ta'dâd

Süretü'r-Rahmân 'Azze ve Cell Mekkiyyetün

Ne se'âdetdir ola naqş-ı cihân
Süre-i mu'ciz-edâ-yı Rahmân
s. 33
Şeş ü heftâd ü ya heft âyetdir
Nezd-i Küft' de sekiz müşbetdir

Beş yerinde var anuñ kavlı-i belîğ
Etme tertiline akdâmı dirîğ

Süretü'l-Vâkı'a Mekkiyyetün

Nev-be-nev fâkayı ifnâ eyler
Süre-i Vâkı'a ignâ eyler

Dedi toqsan toquz âyet ekşer
Şeş ü ya heft demiş ba'zılar

Hâşılı çâr-deh âyâtı şehâ
İhtilâf üzre olunmuş inhâ
s. 34

Süretü'l-Hadîd Medeniyyetün

Zindedâr-ı şeb olup eyle kıyâm
Süre-i hûb-ı Hadîd oqu müdâm

Bîst ü heşt âyet ederler ihşâ
Dedi nüh âyet 'Irâkı ammâ

İhtilâf üzre eder baş-ı sühan
Dürr-i dü mevzi'-i kübrâ in fen

Süretü'l-Mücâdele Medeniyyetün

Hîşdir etme 'abeş yere cedel
Süre-i *Kad semî'a'llâh* oqu gel

Bu daği bîst ü yek âyet imiş
Ya dü âyet deyü şöhret bulmuş

Der yek âyet eşer-i half-i bûd
Fi'l-ezellîn'i eder ba'zısı 'ad

Süretü'l-Haşr Medeniyyetün
Nuţkı beyhüde yere etme sarf
Süre-i Haşr ile kııl neşr-i şeref

İttihād üzre bütün hayl-i kibār
Dediler āyetidir bīst ü çehār
s. 35

Oķu bu sūreyi ey merd-i Hūdā
Sıyyemā āħirini şubħ u mesā

Sūretü'l-Mümteħine Medeniyyetün

Sa'd-d-ı dā'imle olursun ħurrem
Sūre-i Mümteħine maħz-ı kerem

Bu da bī-şübhe on üç āyet imiş
Cümle aşħāb-ı 'aded böyle demiş

Ĥırz-ı cān et daħi kıl zīb-i dehen
Müstefiz ol kerem-i Bārī'den

Sūretü's-Şaff Medeniyyetün

Sālikiñ ol şāhreh-i taķvāya
Kesb edüp Sūre-i Şaff'dan vāye

Ser-firāzān-ı gürüh-ı ebrār
Serverān-ı sipeh-i feyz-medār

Şaff-ı icmā'a verüp keremiyet
Dediler cümlesi on dört āyet

Sūretü'l-Cum'a Medeniyyetün

Sebt ü işneyn deme leyl ü nehār
Sūre-i Cum'a'yı eyle tezkār

Ĥuṭbe-ħ^wānān-ı kerāmāt-sürüd
Etdiler minber-i icmā'a şu'üd

İttifāķ etdi cemāħir-i kibār
On bir āyet idügi buldı qarār

Sūretü'l-Ĥaşr Medeniyyetün

Cism ü cānı eder el-ħaķ berrāķ
Sūre-i münzire-i ehl-i niľāķ
s. 36

Rāst-güyān-ı şadāķat-kārān
Şāf-ıtab'ān-ı ĥaķāyık-dārān

Verdiler müttehidü'l-lafz haber
Cümle ihdâ 'aşer âyet [de]diler

Süretü't-Tegâbün Medeniyetün

Sedd eder şilm ile cürm ü günehi
Tâb-dâr etse Tegâbün nigehi

On sekiz âyet ederler tahkîk
Müttahid bunda da ehl-i tedkîk

Eyle tertiline himmet dâim
Füc'eden elbet olursun sâlim

Süretü't-Talâk Medeniyetün

Sehv ü noşşânın der-rüz-ı talâk
Setr eder Süre-i ra'nâ-yı Talâk

On bir âyet dedi ehl-i Başra
Digerân 'add eder işnâ 'aşere

Üli'l-elbâb ile yevm-i âhir
Maḥrecen ḥulf bu üçde zâhir

Süretü't-Taḥrîm Medeniyetün

Süre-i feyz-nümâ-yı Taḥrîm
Ola zîb-âver-i bezm-i terkîm

İttifâk-ı 'ulemâ ḥucce'dir
Bu da bî-ḥulf on iki âyetdir
s. 37

Eyle ta'lîm ü te'allüm her ân
Ḥayr-i nâs ol oḡu dâim Kur'ân

Süretü'l-Mülk Mekkiyyetün

Zeyn eder kalbi ḡomaz renc-i 'azâb
Süre-i Mülk'i oḡu eyle şitâb

Otuz âyet dediler cümle aña
Ba'zısı şaydı otuz bir ammâ

Ya'ni bir âyetidir ḡulf-ı pezîr
Oldı ma'dûd düvüm-i lafz-ı nezîr

Süretü Nün Mekkiyyetün

Hissedüp ecrin olursun memnün
Oğu şad şevkle gel Süre-i Nün

Aña pencâh ü dü âyet dediler
Böyle bî-ḥulf vürüd etdi eşer

Levh-i kalbiñde anı mürtesim et
Feyz-i Ḥaḳ'la diliñi muḡtenim et

Süretü'l-Ḥaḳḳa Mekkiyyetün

Saḫvet-i rüz-ı ḫisâbı zıkr et
Süre-i Ḥaḳḳa'da çoḫca fikr et

Şaydı elli iki âyet 'ulemâ
Başrı Şâmî dedi pencâh ammâ

Ḥulf iki yerde olur kilk-zede
Bi-şimâlih ile *el-Ḥaḳḳa*'da
s. 38

Süretü'l-Me'âric Mekkiyyetün

'Araşâtın ola hevlerinden emîn
Süre-ḫ"ânân-ı Me'âric âmîn

Oldı âyetleri kırk dört tamâm
Şâmî kırk üç deyü eyler i'lâm

Anuñ 'indeinde olur ḫulf yine
Ya'ni ma'düd deḡil *elfe sene*

Süretü'n-Nüh 'Aleyhi's-Selâm Mekkiyyetün

'Arif iseñ okuyup Süre-i Nüh
Dili kıll mâil-i envâr-ı fütüh

Ya yigirmi sekiz âyet ya toḫuz
Dedi ammâ ki Ḥicâziler otuz

Çâr mevzı'da eder ḫulf vürüd
Bâd-ber-i nevh-i hezârân dürüd

Süretü'l-Cin Mekkiyyetün

Ba'dehü Süre-i Cinn'e güzer et
Merd iseñ vâdi-i gamdan hazer et

Bîst ü heşt âyet imiş icmâ'â
Muhtelifdir iki âyet ammâ

Ya olur *mültehid*den 'add ü şümâr
Ya *mine'llâhi ehad* ey hüsyâr
s. 39

Süretü'l-Müzzemmil Mekkiyyetün

'Acz ü nokşânîñi bil kâmil iseñ
Vâkıf-ı Süre-i Müzzemmil iseñ

On sekiz on toköz âyet dediler
Ya yigirmi ola kavlı-i ekşer

Çâr mevzî'da eder hulf zuhûr
Eyle tertiline bezl-i maqdûr

Süretü'l-Müddeşsir Mekkiyyetün

'Add-i âyet eden ehl-i süded
Etdiler Süre-i Müddeşsir'i 'ad

Ba'de hamsîn ola âyetleri beş
Medenî evvel İrâkî dedi şeş

Dü mağallinde bedîd oldı kelâm
İhtilâf etdi meşâhîr-i enâm

s. 40

Süretü'l-Çayyime Mekkiyyetün

'Ahd ü mişâkda ey dîl pek tûr
Süre-âmüz-ı Çayyime ola gör¹

Âyeti tis'a vü şelâşîn şümâr
Erba'in eyledi Kûfî işâr

Ya'ni bir yerde zuhûr etdi kelâm
Ki eder 'ad anı Kûfî-i benâm

Süretü'd-Dehr Mekkiyyetün

Va'd-i ihsân-ı Hudâ'dan al behr
Raḥmet-i şâmiledir Süre-i Dehr

Bu daḥi oldı otuz bir âyet
Bi-vifâk-ı 'ulemâ-yı ümmet

Eyle taḥşîl-i rızâ-yı Mevlâ
Olma maḡrûr-ı ḥayât-ı dünyâ

Süretü'l-Mürselât Mekkiyyetün

'Uzlet et ḥalkdan ey merd-i güzîn
Mürselât'ı oḡu bâ-şavt-ı ḥazîn

Yek-zebân şirzime-i 'âlî-câh
Dedi âyâtını anuñ pencâh

Oḡıyup diḡkat ile hüşyâr ol
Râst-girdâr ü şadâkat-kâr ol

Süretü'n-Nebe' Mekkiyyetün
s. 41

Ḥaml-i evzâr ile etme seferi
Süre-ḡ'ân-ı Nebe' ol al ḥaberi

Dedi Başrî aña kırk bir âyât
Erba'indir deyü ḡavm etdi şebât

Başrî bir yerde olur ḡulf-endüd
Anıñ 'indeinde *ḡarîben* ma'düd

Süretü'n-Nâzi'ât Mekkiyyetün

Ta'm-ı lezzât-ı cinândan al zevḡ
Nâzi'ât'ı oḡıyup bâ-şad şevḡ

Anıñ âyâtı daḥi kırk beşdir
Nezd-i Kûfi'de velâkin şeşdir

Âyeteyninde edermiş cereyân
İḡtilâfât-ı 'uyûn-ı a'yân

Süretü 'Abese Mekkiyyetün

Fazl-ı Ḥaḡ luḡf-ı Hudâ besdir bes
Oḡu gel dilcû-yı Süre-i 'Abes

Şâmî kırk âyet edermiş ta'dād
Başrî bir dîğēr iki etdi ziyād

Pes üç âyetde sünüh etdi kelām
Böyle baş etdi Ebū 'Amr-ı hümām
s. 42

Süretü't-Tekvîr Mekkiyyetün

Ufuk-ı dilden olur 'âlem-gîr
Mîhr-veş nûr-ı münîr-i Tekvîr

Müttefik bunda daği ehl-i yakîn
Bîst ü nüh âyet ederler ta'yîn

Oğuyan anı dedi Peygamber
Re'y-i 'ayn ile eder baña naẓar

Süretü'l-İnfiţâr Mekkiyyetün

Be-ferâğ-ı dil ü cem'-i hâţır
İnfiţâr ola diliñde dâ'ir

İttifâk üzre aña ber-yekser
Dediler âyetidir tis'ü 'aşer

Oğu ol nâ'il-i dîdâr-ı Rasûl
Bula gör rayza-ı rızvâna vüşûl

Süretü't-Tatfîf Mekkiyyetün ve kıle Medeniyyetün

Fecc-i 'adl üzre yûri hileyi қо
'İbret al Süre-i Tatfîf'i oğu

Otuz altı imiş âyâtı tamām
Yeknesakdır yine aqvâl-i kirām

Oğıyup anı dürüst et kârı
Eyle sencide-i şer'-i Bârî

Süretü'l-İnşikāk Mekkiyyetün

Def'-i evhām ile bul âsāyiş
İnşikāk'ı oğu bā-şad h'wāhiş

Bîst ü penç âyet imiş fi'l-ekşer
Başrî Şâmî dedi bîst ü se meger

s. 43

İkisin etdiler anlar hâric
Secde kıl kim ola şıdkıñ rāyic

Sūretü'l-Bürüc Mekkiyyetün

Heftümîn çarha eder şiti 'urüc
Oğu gel Süre-i ra'nā-yı Bürüc

Çarh-ı icmā'a olup pīrāye
Oldı işnān-ı 'işrüne āye

Kıl tilāvet anı ey merd-i gayūr
Mā-'ade'ş-şirki edermiş mağfūr

Sūretü't-Tārık Mekkiyyetün

Fevt-i fırsatla gel olma nālān
Süre-i Tārık'ı kıl zīb-i dehān

On yedi āyet imiş fi'l-ekşer
Ba'zılar līk dedı sitte 'aşer

Bir maḥallinde olur söz peydā
Ya'ni ma'dūd ola evvel *keydā*

Sūretü'l-A'lā 'Azze vü Cell Mekkiyyetün

Fez' ermez saña inşā'allāh
Kıl hermān Sü.e-i A'lā'yı penāh

Anı icmā'la eşyāh-ı hüdā
On tokuz āyet ederler ihşā

Dedi evşāfin edenler telmīh
Efzal-i müştetilāt-ı tesbīh
s. 44

Sūretü'l-Gāşiye Mekkiyyetün

Hıfz-ı Mevlā'ya olur bāiş-i tām
Süre-i Gāşiye'ye eyle devām

Bīst ü şeş āyet imiş icmā'an
Etmedi kimse tereddüd kaḥ'an

Çok oğu anı eyā merd-i başır
Ki ḥesābın ola maḥşerde yesīr

Süretü'l-Fecr Mekkiyyetün

Fîten ü 'âkıl olur tâlib-i ecr
Şıdķ-ı dille okuyup Süre-i Fecr.

Sî vü dü âyet ola yâhud otuz
Lîk Başrî dedi yigirmi tokuz

Çâr mevzı'da tehlâlf şâdır
Ya'ni kim muhtelefün fihâdır

Süretü'l-Beled Mekkiyyetün

Şâlihân mesleğini eyle kabûl
Kıl Beled Süresi'ni aşl-ı uşul

Aña a'lâm-ı mekârim vâye
İttifâken dedi 'işrûn âye

Eyle tekrârını sa'y-i mevfür
Olur iklim-i vücûduñ ma'mür

Süretü's-Şems Mekkiyyetün

s. 45

Şaf edüp beytini bî-'ucb ü riyâ
Süre-i Şems ile ver kalbe ziyâ

On beş âyet deyü olmuş mazbûl
Ba'z on altı deyü eyler mebsût

Bir mahallidir anıñ hulfe maħa'
Anı şaymış Medeniyy-i evvel

Süretü'l-Leyl Mekkiyyetün

Başar-ı kalbe verüp tâbiş-i tām
Süre-i Leyl ile kıl ref'-i zülām

Bîst ü yek âyet ederler ta'dād
Anı cumhür-ı ricāl-i a'dād

Çok oķu anı ki gönlün ola şen
Nür-ı 'irfân ile kalbiñ rüşen

Süretü'l-İnşirâh Mekkiyyetün

Şadrıñı münşeriñ eyler bî-şek
İnşirâh'ı oqu olma münfek
s. 46

Sekiz âyet imiş icmâ'an ol
Oldılar mütefikin ehl-i uşul

Eyle ihlâşla tertile devâm
Ki eder def'-i gumüm u âlâm

Süretü't-Tin Mekkiyyetün

Sehl ü hüzn-i çemenistân-ı dile
Süre-i Tin'i güzel gars eyle

Sekiz âyet dediler aña tamâm
İttifâkan bütün a'lâm-ı kirâm

Eyle tertilini zîb-i a'mâl
Ol şemer-çin-i riyâz-ı âmâl

Süretü'l-'Alâk Mekkiyyetün

Şavb-ı maşşûda olur râh-nümün
Kıl 'Alâk Süresi'ni şebt-i derün

Dediler âyetidir tis'a 'aşer
On sekizdir ya yigirmi dediler

İhtilâf oldu iki yerde bedîd
Secde et kim bulasın ecr-i mezîd

Süretü'l-Çadr Mekkiyyetün

Vâşıl ol maşlab-ı dâreyne hemân
Süre-i Çadr ile çadrin bula şân

Oldı anın dañi âyetleri beş
Mekkî vü Şâmî velâkin dedi şeş

Anlar 'inde olurmuş ma'düd
Şalışen leyle-i Çadr-i behbüd
s. 47

Süretü'l-Beyyine Mekkiyyetün

Şahn-ı cennâta zihî mevşıladır
Süretü'l-Beyyine ni'me's-şıladır

Sekiz âyet dedi cümle a'lâm
Etdi Başrı toköz âyet i'lâm

Anı bu gûne edermiş inhâ
Ki *lehü'd-dîni* şayarmış tenhâ

Süretü'l-Zilzâl Medeniyyetün

Hâşıl olsun der iseñ âmâliñ
Çok oğu süresini Zilzâl'îñ

Dedi heşt âyet aña ba'z kibâr
Ba'zısı nüh deyü eyler iş'âr

Var bir âyetde kelâm-ı mergûb
Ya'ni *eştâten* olurmuş maşsûb

Süretü'l-Âdiyât Mekkiyyetün

Qurb-ı Mevlâ'ya bulursun vuşlat
'Âdiyât'ı oğu eyle âdet

Yek-zebân şirzime-i tahrîrân
On bir âyet deyü etmiş i'lân
s. 48

Oldı vaşfında bu ma'nâ şâyân
İnehâ ta'dilü nişfü'l-*Qur'*ân

Süretü'l-Kâri'a Mekkiyyetün

Kâri'a Süresi *sem'in* ede qar'
Tâ ki ma'lümüñ ola aşl ile fer'

Anîñ âyatı şemân ü ya 'aşer
Yâhud on dedi[ler] ahyâr-ı beşer

Evvelü'l-Kâri'a'dır nezd-i kibâr
Dü mevâzîne ile oldu şümâr

Süretü't-Tekâşür Mekkiyyetün

Qabri pür-nür kılar qalbi münîr
Hem eder ecri Tekâşür tekşîr

Sekiz āyet dedi aşhāb-ı ‘aded
Ettiler müttehidən serd-i sened

Dem-be-dem şıdkile anı oğu gel
Oldı biñ āyete bu süre bedel

Süretü'l-‘Aşr Mekkiyyetün

Hişşe-yāb ol okıyup Süre-i ‘Aşr
‘Amel-i şālihe kıl vaktiñi haşr

Gerçi bī-şübhe bu üç āyetdir
İkisi hulf ile pūr-şöhredir

Ya’ni *Ve’l-‘Aşr* ise ta’dāda eḥaḳ
Olmaz ol dem *Ve tevā şavbi’l-Ḥaḳ*
s. 49

Süretü'l-Hümeze Mekkiyyetün

Ḳaḏḏ edip kimseyi etme dil-gır
Hümeze Süresi eyler taḫzır

Ṭoḳuz āyet dediler bi’l-icmā’
Etmedi kimse teḫālūfle nizā’

Anı tertilde var ecr-i vefır
Bulur elbet okuyan ḫayr-i keşır

Süretü'l-Fıl Mekkiyyetün

Ḳahr-ı Ḥaḳ’dan yine kıl Ḥaḳḳ’ı penāh
Süre-i Fıl’i oğu ol āgāh

Dedi beş āyet aña cümle kibār
İttiḫād etdi gürūh-ı aḫyār

Okuyan anı bulur feyz-i necāt
‘Āfiyetle geçer eyyām-ı ḫayāt

Süretü Ḳureyş Mekkiyyetün

Ḳūt-ı cān olsa zihī ni‘met ü ‘ayş
Süre-i zāiḳa pīrā-yı Ḳureyş

Bu da dört āyet imiş yāḫud beş
Böyle me’sūr bu ḳavl-i dil-keş

Oldı ma'dūd Hicāzī *Mīn cū'*
Oğu her gece edüp terk-i *hūcū'*
s. 50

Süretü'l-Mā'ün Mekkiyyetün

Oқыyup Süre-i Mā'ün dāim
Kalbiñi eyle riyādan sālim

Altı āyetdir o 'inde'l-ekşer
Līk 'Irākī yedi āyet dediler

Ya'ni Kūfī ile Başrī ey yār
Etdiler lafz-ı *yūrāüm* şümār

Süretü'l-Kevşer Mekkiyyetün

Haqq u 'adl üzre yüri insān ol
Süre-i Kevşer ile reyyān ol

Dedi üç āyet aña cümle kirām
Bī-hilāf eylediler sevq-ı kelām

Nev-be-nev kıl anı tekrāra şitāb
Bāğ-ı āmāliñi eyler şād-āb

Süretü'l-Kāfirün Mekkiyyetün

Kaatre-bār-ı nedem ol çeşmiñden
Kāfirün Süresi'n et zīb-i dehen

Altı āyet dedi ehl-i idrāk
Aña icmā'la ey Mü'min-i pāk

Gel devām eyle ki rahmetdir bu
Şirkden ya'ni berā'etdir bu

Süretü'n-Naşr Medeniyyetün

Kıl 'ibādāt-ı Hudā'da tek ü pū
Süre-i Naşr ile ol nuşret-cū
s. 51

Vāşıl-ı mertebe-i şihhatdır
Bu da icmā' ile üç āyetdir

Bunu vaşf eyleyüp erbāb-ı eşer
Rub'-ı Qur'an'a muādil derler

Süretü Tebbet Mekkiyyetün

Ḳāil ol emrine Ḥaḳḳ'ın rām ol
Süre-i Tebbet oḳu ḥoş-kām ol

Bu da beş āyet imiş bi't-taḥḳīḳ
İḥtilāf etmedi ehl-i tedḳīḳ

Vird ederseñ anı her şubḥ u mesā
Süret-i nārı edersin iftā

Süretü'l-İhlās Mekkiyyetün

Bī-ḳarār ol cezebāt-ı Ḥaḳ'dan
Rüz u şeb Süre-i İhlās oḳu sen

Nezd-i ekserde çehār āyetdir
Mekkī Şāmī dedi beş raḥmetdir

Lem yelid 'add olunur 'inde-hümā
Oḳu bu süreyi bul neşv ü nemā

Süretü'l-Felaḳ Medeniyyetün

Ḥaḳḳ'a ḳıl şıdkile 'arz-ı ḥacāt
Bil Felaḳ Süresi'ni cāy-ı necāt

Oldı peyveste esānīd-i ḥaber
Dedi beş āyet esātīz-i eşer

Rüz u şeb vird-i zebān et anı sen
Ki cihānda olasın şaḡ u esen
s. 52

Süretü'n-Nās Medeniyyetün

Ḳayd-ı āzārdan āzād olasın
Süre-i Nās ile dil-şād olasın

Altı āyet dedi eşraf-ı kibār
Mekkī vü Şāmī eder heft şümār

Lafz-ı *vesvāsı* ederler işbāt
Temme ta'dād-ı cemī'i'l-āyāt

Ḥātıme Der-'Aded-i Sī Eczā
Lī'llāhi'l-Ḥamd Cenāb-ı Mevlā
Etdi bu bendeye ḳudret i'tā

Oldı ta'dād yüz on dört sūre
Silk-i nazma çekilüp dürr-āsā

İşte eczā-yı selāşin daği
Oldı erbāb-ı nihāye inhā

Her cüzün evveli hem sūresini
Etdim irād bi-vech-i ahrā

Lîk ba'z-ı kelimātın kıldım
Hüsni ta'bîr ile merhūnen edā

Vast-ı kelimeyi faşl etme şağın
Yek-nefesde anı eyle icrā

Evvel-i Fātiha cüz'-i evvel
Cüz'-i şānî *Seyekülü's-süfehā*

Daği *Tilke'r-rusül* olmuş şāliğ
Bağara içre bu cüz'eyn şehā

Len tenālū ise cüz'-i rābi'
Āl-i 'İmrān'da olur feyz-ārā
s. 53

Hāmisen oldı bedīdār ki *Ve'l*
Muhsenāt āyeti olmuş iḡşā

Lā yuḡibbu'llāh olur cüz'-i şeşom
Her dü der-Sūre-i vālā-yı Nisā

Ba'dezā sābi'-i eczā *Ve izā*,
Semi'ū Māide'ye zīb-efzā

Cüz'-i şāmin ola En'ām'da *Ve lev*
Ennenā āyeti bî-şekk ü merā

Daği *Kāle'l-mele'* olmuş tāsi'
Anı A'rāf'da vird et ammā

Cüz'-i 'āşir ise Enfāl içre
Va'lemū'dur dedi erbāb-ı nehā

On birincisi olur *Ya'tezirūn*
Sūre-i Tevbe'ye revnağ-bağşā

On ikincisi *Ve mā min dābbeh*
Sūre-i Hūd'dadır cilve-nümā

On üçüncüsü olur Yûsuf'da
Evvel-i lafz-ı *überri*'de *ve mâ*

Evvel-i Hicr Elif Lām Râ'dır
Cüz'-i râbi' 'aşarâ-yı pāk-liķâ

Oldı hem evvel-i İsrâ *Sübḥān*
Pānz ü hem cüz'-i muķaddes eczâ

Cüz'-i sâdis 'aşarı *Kāle e lem*
Süre-i Kehf'de olmuş imlâ

Enbiyâ Süresi'niñ mebbeidir
Cüz'-i sâni' 'işrâ-yı ehl-i vefâ

Daḫi şâmin 'aşarı *Kad efleḫa*
Mü'minün Süresi'niñ evvelihâ

Oldı hem on toķuzuncısı *Ve kâl*
Ellezîn âyeti Furķân'da şehâ
s.54

Cüz'-i 'işrûn *Femâ kâne* imiş
Neml içinde bi-vifâķ-ı 'ulemâ

Daḫi icmâ'ıla ḫādî 'işrûn
'Ankebût içre olur böyle edâ

Ya'ni ol âyet-i ra'nâdır kim
Ütlü mâ üḫiye'den soñra *Ve lâ*

Şânî 'işrûn *Ve men yaknuť* dür
Ki aña Süre-i Aḫzâb ola câ

Oldı hem Süre-i Yâ Sîn içre
Sâlis 'işrûne *Ve mâ enzelnâ*

Râbi' 'işrûn *Fe-men czlem*'dir
Zümer içre dedi cümle fuzelâ

Bist ü pencümdür *İleyh* ile *yüradd*
Fuşşilet Süresi'ne verdi ziyâ

Süre-i pür-şeref-i Câşiye'dir
Oldı hem sâdis-i 'işrûn *Ve bcdâ*

Der iseñ sâbi'-i 'işrûn nedir
Zâriyât içre olur *Qâle fe-mâ*

Bîst ü heştüm cüz' imiş bî-şübhe
Evvel-i *Qad semî'a 'llâhü* dilâ

Evvel-i Sûre-i Mülk oldı belâ
Cüz'-i bîst ü nühüm ey merd-i *Hudâ*

Otuzuncısı dağî *'Amme* imiş
Erdi pâyâna fe-témme'l-eczâ